

Л.Д. Тодоріко¹, В.І. Петренко², О.С. Шевченко³,
А.Д. Тодоріко¹, І.О. Сем'янів¹

¹ ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці

² Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ

³ Харківський національний медичний університет

Перспективи вищої освіти у динаміці змін координат комунікативного простору

Наведений аналіз перспектив розвитку вищої освіти в динаміці змін координат комунікативного простору засвідчує потребу в серйозній підготовці і студентів, і викладачів вищих навчальних закладів України, щоб у складний період освітніх інтеграційних процесів та реформаторських змін максимально зберегти здобутки національної системи вищої освіти й ефективно використати досвід розвинених країн для підготовки мобільного й творчого спеціаліста високої кваліфікації. Створення електронних ресурсних центрів є ефективним інструментом симуляційного навчання студентів, лікарів, об'єктивного оцінювання професійної компетентності, а також підгрунтям для управлінських рішень стосовно контролю за якістю надання та виконання медичних послуг.

Ключові слова

Інтернет-технології, онлайн-навчання, електронний ресурс, інформаційні платформи, когнітивно-креативний потенціал, соціотип.

Сучасний світ перебуває у стані інтенсивної глобалізації, яка зумовлює абсолютно нові динамічні тенденції в освіті, що є передумовою подальшого її розвитку й удосконалення [2, 6]. Забезпечити конкурентоспроможність випускників та престиж української вищої освіти у світовому освітньому просторі можна лише за умов упровадження нових технологій навчання [7]. Проте новітні технології нерідко стають причиною збентеження та розмаїття точок зору працівників освіти, науки, експертів, студентів вищих навчальних закладів, а також інших членів громадянського суспільства щодо функціонування, доцільності змін, які запроваджують у системі вищої освіти з часу приєднання України до Болонської конвенції [5, 6].

Оскільки навчальний процес зміщується з підвалин тотального запам'ятовування і все більше базується на інтернет-технологіях та використанні гаджетів на кшталт Google Glass, то освіта перестає обмежуватися будь-якими часовими чи просторовими рамками і набуває рис безперерв-

ного навчання [4]. Такий підхід зумовлює динаміку змін координат комунікативного простору, оскільки, з одного боку, не треба переобтяжувати мозок безкорисними знаннями, з іншого, вивільнений розумовий резерв переорієнтовується на розвиток здатності думати, аналізувати, аргументувати і у підсумку — приймати вірні рішення [2].

Як свідчать результати досліджень, загальний лікарський стаж не впливає на рівень володіння практичними навичками без постійного їхнього відпрацювання та удосконалення, водночас як застосування симуляційних центрів навчання характеризується високим ступенем ефективності щодо оволодіння практичними навичками та вміннями [3].

Безумовно, такий підхід створює передумови до більшої автономізації, відповідальності за своє життя та професійний ріст [7]. Відпадає потреба в органах, що буцімто контролюють рівень засвоєння знань, практичних навичок і вмінь. У такому разі може йтися про відпадання потреби в екзаменах і викладачах, що їх проводять. В умовах широкого доступу до інформації функція викладача набуває іншого змісту: ретрансляційні методи репродуктивного характеру відходять

у далеке минуле, натомість викладач бачиться навігатором, провідником, тим, хто допоможе розставити акценти, окреслити багато траєкторій, проаналізувати недоліки та переваги кожної з них і таким чином підштовхнути до народження самостійного висновку. Найважливішим тут видається опанування алгоритмом логічного мислення, аналізу, творчого пошуку як головних передумов виникнення нового знання. Люди стануть здобувати освіту самі, причому реально усвідомлюючи, які знання їм, власне, потрібні і маючи можливість у процесі життя трансформувати свої вміння відповідно до нагальних потреб суспільства за принципом безперервного розвитку і отримання знань протягом усього життя [2].

Постає питання: чи зможуть люди швидко перебудовуватися на самоосвіту та онлайн-навчання? Університетські онлайн-курси вже існують [4]. Це блискуча ідея, і прикладом тому є впровадження у навчальний процес Буковинського державного медичного університету навчального інформаційного середовища MOODLE, який поєднує можливість інтерактивного навчання, велику бібліотеку й сучасні інструменти для онлайн-спілкування фахівців-практиків [1, 6]. Очевидними перевагами дистанційного навчання є: економія коштів на навчання, доступність, створення умов для опанування навчального матеріалу в зручний для користувача час і у прийнятному темпі, можливість швидкого оновлення навчального матеріалу та надання максимально повної клінічної інформації у відтвореній з навчальною метою ситуації. Слід визнати високий коефіцієнт його ефективності на етапі додипломної освіти, однак на післядипломній освіті він ще не дуже високий. Цьому є логічні пояснення та об'єктивні причини. Зокрема, через низку обставин лікарі-курсанти ще не перебудувалися щодо змін інформаційно-комунікативного середовища, не навчилися працювати без наставника за принципом: «тільки ти і монітор комп'ютера»; і основне — у них немає високого ступеня мотивації [7].

Одним із прикладів успішної імплементації проекту інформаційних технологій у професійне вдосконалення в медицині є ресурсний центр з туберкульозу — перша в Україні комплексна платформа для симуляційного до- та післядипломного навчання медичних працівників, залучених до контролю за туберкульозом. Ресурс надає інформацію про нормативне регулювання, лікування та профілактику туберкульозу і є важливим джерелом знань для лікарів, працівників системи охорони здоров'я, представників державних і громадських організацій, залучених до розв'язання проблеми туберкульозу в Україні.

В умовах невідповідності більшості протитуберкульозних закладів в Україні вимогам інфекційного контролю, що обмежує можливості безпечного безпосереднього обстеження пацієнта студентами, користування електронними ресурсами з відтворенням з навчальною метою клінічної ситуації, так зване симуляційне навчання з використанням цифрових технологій дистанційного навчання має безперечні переваги.

Динамічний розвиток медичної галузі як у світі, так і в Україні створює передумови до того, що в найновітніших підручниках та посібниках наведена інформація щодо питання, яке викладають, не містить вичерпності про увесь комплекс новітніх розробок та заходів. Дані, що містяться в більшості друкованих навчальних посібників, застарівають вже через 1–2 роки після видання. Тому електронний ресурс та інформаційні платформи — єдина нагода постійно отримувати оновлену інформацію з можливістю опанування новими навичками та відпрацювання конкретних дій у типових і нетипових ситуаціях і впроваджувати методи онлайн-консультацій складних випадків з досвідченішими колегами-фахівцями [3].

З іншого боку, власне, освітянська онлайн-система в Україні тільки зароджується, а з огляду на безперервність різних реформаторських рухів у системі освіти вона вимагає постійної корекції [4]. Хоча слід визнати, що, попри проблеми, вона швидко розвивається та удосконалюється і, безумовно, власне за нею освіта наступних 50 років [7].

Тобто перспективами вищої освіти будуть так звані хмаркові технології, а освіта перестане обмежуватися якимись часовими та просторовими рамками. Тих, хто відвідує лекції, вважатимуть невдахами (він не зміг організувати свою освіту).

Ймовірно, що майбутнє в перспективі за центрами сертифікації, в яких спеціалісти складатимуть кваліфікаційні екзамени, що визначатимуть набір умінь, навичок і компетенцій щодо відповідності спеціальності [4]. Швидше за все з часом буде введено уніфіковану шкалу балів. Їхня кількість дасть змогу зайняти певне положення в суспільстві. Університети постачатимуть послуги, однак надання цих послуг не оцінюватимуть.

Перспективним напрямом буде створення портфоліо (такі вже впроваджено в США, Канаді, Європі, Японії), в якому процес навчання особистості відобразатимуть через отримані дипломи, посвідчення, сертифікати тощо і який можна буде представити потенційному роботодавцю.

У майбутньому нагромаджений інтелектуальний багаж стане одним із ключових елементів системи освіти, а інформаційні технології зроблять особис-

тісні заслуги людини та її фаховий рівень доступними і прозорими для суспільства [5].

На сьогодні, щоб стати корисним, високофаховим і цінним спеціалістом, слід напрацювати базу знань і набути великого практичного досвіду [6, 7]. Для досягнення реального успіху слід розвивати креативність, уяву, ініціативу, лідерські якості [7]. Нині ніхто не сумнівається, що суспільство поступово переходить від товарної економіки до інтелектуально-творчої. Успіх сприятиме тим, хто зможе збалансувати товарні ринки і когнітивно-креативний потенціал. Нації, які більше вірять у можливості сировинних ринків і сільського господарства, приречені на бідність. Біо- та нанотехнології, штучний інтелект — перспектива майбутнього.

У розвинених країнах зростає зайнятість в інтелектуальній сфері з широким залученням потенціалу когнітивно-креативних та інтелектуально-творчих напрямів [2]. Створюють передумови того, що інтелектуально-інформаційні продукти будуть дорожчими за матеріальні товари. Наявна нині система вищої освіти в Україні переважно готує спеціалістів минулого.

Для реалізації програмних засад формування когнітивно-креативних та інтелектуально-творчих напрямів навчання слід змінити методологію викладання з формуванням стійких координат комунікативного простору особистості [6]. Зокрема, слід переорієнтуватися на соціо-

темпераментні особливості з урахуванням соціотипу [7].

Соціотип — природня здатність людини мислити і діяти певним чином, стійка структура інформаційної системи будь-якої природи, що намагається відновитися за спроби деформації [2].

Структуру психотипу, його основні компоненти та психологічні функції описав основоположник практичної типології особистості К. Юнг [2].

Такий підхід передбачає проблемно-дискусійний метод навчання («клубний», форуми в інтернет-середовищі), що має переваги в швидкості обміну інформацією та розмаїтті запропонованих для вирішення конкретних варіантів завдань [4].

Таким чином, усе викладене вище вимагає серйозної підготовки і студентів, і викладачів вищих навчальних закладів України, щоб у складний період освітніх інтеграційних процесів та реформаторських змін максимально зберегти здобутки національної системи вищої освіти й ефективно використати досвід розвинених країн для підготовки мобільного, творчого спеціаліста високої кваліфікації. Створення електронних ресурсних центрів є ефективним інструментом симуляційного навчання студентів, лікарів, об'єктивного оцінювання професійної компетентності, а також підґрунтям для управлінських рішень стосовно контролю за якістю надання та виконання медичних послуг.

Конфлікту інтересів немає. Участь авторів: концепція і дизайн дослідження — Л.Д. Тодоріко, В.І. Петренко; збір матеріалу — А.Д. Тодоріко, І.О. Сем'янів; обробка матеріалу — Л.Д. Тодоріко, О.С. Шевченко; написання тексту — Л.Д. Тодоріко, О.С. Шевченко; статистичне опрацювання даних — А.Д. Тодоріко, І.О. Сем'янів; редагування тексту — В.І. Петренко.

Список літератури

1. Бойчук Т.М., Геруш І.В., Ходоровський В.М. Сервер дистанційного навчання БДМУ — ефективний інструмент організації та контролю самостійної роботи студентів // *Матер. Х ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі»*. — 2013. — № 2. — С. 73—76.
2. *Неизвестный Юнг. Собрание переводов: пер. с немецкого В.П. Терина*. — М.: Колос, 2010. — 188 с.
3. Петренко В.І., Долинська М.Г., Гульгай В.В. та ін. Ресурсний центр з туберкульозу — перша в Україні комплексна платформа для симуляційного до- та післядипломного навчання медиків та спеціалістів немедичних галузей, залучених до контролю за туберкульозом // *Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція*. — 2017. — № 1. — С. 16—19.
4. Тодоріко Л.Д., Тодоріко А.Д., Сем'янів І.О. Педагогічно-психологічні аспекти застосування інформаційних технологій навчання при підготовці майбутнього лікаря // *Реалізація закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України: матеріали XII Всеукр. навч.-метод. конф. з міжнар. участю, присвяченій пам'яті* ректора, чл.-кор. НАМН України, проф. Л.Я. Ковальчука (Тернопіль, 21—22 травня 2015 р.). — Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2015. — С. 234—235.
5. Тодоріко Л.Д., Сем'янів І.О., Єременчук І.В. Сучасні технології навчання у вищій медичній школі // *Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України за допомогою відеоконференц-зв'язку: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15—16 травня 2014 р.): у 2 ч. Терноп. держ. мед. ун-т ім. І.Я. Горбачевського*. — Тернопіль: ТДМУ, 2014. — С. 311—312.
6. Тодоріко Л.Д., Тодоріко А.Д., Єременчук І.В. Інноваційні технології та впровадження інтерактивного навчання в рамках Болонського процесу // *Вища освіта в Україні і Болонський процес: стан, проблеми і перспективи: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, 24 трав. — 1 груд. 2013 р. — С. 70—73.
7. Тодоріко Л.Д., Шевченко О.С., Шевченко Р.С. Вплив стилю педагогічної діяльності викладача на ставлення студента до навчання // *Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним підднанням ВМ (Ф) НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку): матер. XIII Всеукр. наук. практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 12—13 трав. 2016 р.): у 2 т. Терноп. держ. мед. ун-т ім. І.Я. Горбачевського*. — Тернопіль: ТДМУ, 2016. — Т. 1. — С. 114—115.

Л.Д. Тодорико¹, В.И. Петренко², О.С. Шевченко³, А.Д. Тодорико¹, И.А. Семьянин¹

¹ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет», Черновцы

²Национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца, Киев

³Харьковский национальный медицинский университет

Перспективы высшего образования в динамике изменения координат коммуникативного пространства

Приведенный анализ перспектив развития высшего образования в динамике изменения координат коммуникативного пространства свидетельствует о необходимости в серьезной подготовке и студентов, и преподавателей высших учебных заведений Украины, чтобы в сложный период образовательных интеграционных процессов и реформаторских изменений максимально сохранить достижения национальной системы высшего образования и эффективно использовать опыт развитых стран для подготовки мобильного и творческого специалиста высокой квалификации. Создание электронных ресурсных центров является эффективным инструментом симуляционного обучения студентов, врачей, объективного оценивания профессиональной компетентности, а также является основой для управленческих решений по контролю над качеством предоставления и выполнения медицинских услуг.

Ключевые слова: интернет-технологии, онлайн-обучение, электронный ресурс, информационные платформы, когнитивно-креативный потенциал, социотип.

L.D. Todoriko¹, V.I. Petrenko², O.S. Shevchenko³, A.D. Todoriko¹, I.O. Semianiv¹

¹HSEI Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi, Ukraine

²O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

³Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Future of higher education in the dynamics of coordinates modification of communication space

The given analysis for the prospects of higher education in the dynamics of coordinates modification of communication space, indicative of necessity of extensive training students and high school teachers in Ukraine, when in the difficult period of integration of educational change and reforms to preserve as close as possible positive achievements of national higher education system, and effectively use the experience of developed countries to prepare a mobile and creative professional of high qualification. Creation of electronic resource centers is an effective tool for simulation of training students, doctors, objective assessment of professional competence, and also is the basis for management decisions concerning quality control and meeting the health services.

Key words: internet technology, online learning, electronic resources, information platform, cognitive and creative potential, sociotypes.

Контактна інформація:

Тодоріко Лілія Дмитрівна, д. мед. н., проф., зав. кафедри фізіотерії та пульмонології
E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 21 квітня 2017 р.